

Muhulane



Nr 10 (371)

September 2020 (mihklikuu)

Muhu leht

26. septembril kell 9 – 13
Liival

Muhu Mihklikäeva laad

Info ja kauplejate
registreerimine telefonil
5037407

Sisseelamiskuu

Selle kirjatüki ilmutumise ajaks on uus õppeaasta juba alanud ka noortekeskuses. September on olnud viimased kaks aastat sisseelamiskuu, samuti saab olema ka tänava. Suve jooksul tekkinud huvid võivad saada väljundi uute huviringide näol, noortekeskuse lahtioleku aeg loksus paika, huviringid sätivad end huvikoolide ja tunniplaanide järgi ritta.

Suvel aitas noortekeskust kriisist väljuda Eesti Noorsootöö Keskuse avatud noorsootöö toetusmeede. Vahepeal toimus nimevahetus ja edaspidi saame rääkida Haridus- ja Noorteametist. Toetusmeetme abil said teoks mitmed arendavad ühised ettevõtmised. Lisaks sai noortekeskus juurde põnevaid vahendeid, millega sai mitte ainult kriisist väljuda, vaid saab ka uut hooaega alustada. Kui kellelgi on nüüd mõte, et midagi on puudu või kummitab kuklas mingi konkreetne huvi, siis astu ligi ja leiame koos lahenduse. Minu arust näitas kevad ja ka suvi hästi, kui palju on olemas noortevaldkonnas lahendusi. Head uut õppeaastat!

Liia Ots

ISSN 1736-289X



9 771736 289007

Muhu vald 30

2020. aasta on Muhu valla juubeliaasta. Jah, juba 30 aastat on möödunud sellest, kui Muhu vald sai esimesena Eestis tagasi õiguse pidada ja valitseda oma valda. Meiega koos sai iseseisva omavalitsusstaatuse ka Kuressaare linn.

1990. aasta 25. septembrist pärineb Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus, millega kinnitatakse Saare maakonna Muhu valla omavalitsuslik staatus ja kehtestati see alates 1. oktoobrist 1990. a.

Just seda daatumit me peamegi praegu oma valla taasloomise ajaks ning sünnipäevaks. Oleme vahepealsetel aegadel üle elanud ka ärevaid aegu seoses mitmete plaanitud ja lõpuks 2017. aastal ka küllaltki jõuliselt elluviidud haldus-

reformiga. Täna saame siiski jätkata oma iseseisva vallana ja seda edukalt tänu muhulaste visadusele ja töökuusele.

Muhulased hindavad ja armastavad oma valda ning valla 30. sünnipäev on meie kõigi pidupäev!

Paraku just sel aastal sekkus meie ellu üks salakaval ja visa viirus ning me kõik oleme pidanud tegema oma elus muudatusi. Kahjuks ei luba praegune olukord, piirangud ja soovituselised suuri massiüritusi kinnistes ruumides. Meie eelnevad suured sünnipäevapeod on olnud väga rahvarohked ning meeleolukad, aga meie kõigi tervises ja ettevaatusabinõudest lähtuvalt ei ole praegu mõistlik ja võimalik nii suurt üritust kinnises

ruumis teha – pidu on meile kõigile ning seal ei saa osaleda vaid valitud ja kutsetega inimesed.

Aga 30. tähtpäev on fakt ja meie oluline ning sel aastal tähistame me seda pisut teisiti, aga nii, et kõigil soovijatel oleks võimalik osaleda.

Muhu valla 30. juubeli tähistamine toimub reedel, 2. oktoobril algusega kl 18.00 Liiva keskvaljakul. Kõik olete väga oodatud ning täpsem teave ilmub valla kodulehel ja infotahvlitel!

Palju õnne meile kõigile ja elagu Muhu vald!

Raido Liitmäe
vallavanem

Liiva raamatukogu 110

Teisipäeval, 25. augustil oli Liiva raamatukogul taaskord põhjust kolleegide, lugejate ja koostööpartnerite kokkukutsumiseks ning tähistamiseks, sest Liiva raamatukogu loomisest täitis tänava 110 aastat.

Juubeliüritus leidis aset Muhu Põhikooli saalis, mille eest oleme kooliperele igati tänulikud. Piduliku sündmuse puhul ütles koolipoolse tervituse direktor Andres Anton. Seejärel keerlesid saalis õpilaste kollased muhu siilikud ning esitamisele tuli Anne Auväärti käe all valminud lõbus tantsukava „Tiiu, talutütrekene” (vt pilti). Suur tänu, tublid tantsijad Kai, Kätrin, Roosi ja Sonja!

Ettekandmisele tuli Eda Mari-puu uurimus „Muhulased ja Muhu kultuuripärand Eestis ja võõrsil”, Anu Pallaselt kuulasime „Kogukondade koondamise kogemustest

ja unistustest”.

Tänuõnad koostööpartneritele, kolleegidele ja armsatele lugejatele ütles raamatukogu juhataja Erika Pints. Raamatukogule soovisid omakorda õnne ja pikka iga kolleegid keskraamatukogust - direktor Anu Vahter, pearaamatukoguhoidja

Maire Rauk ja komplekteerijad ning head naabrid lähikogudest. Meie vallavanem Raido Liitmäe töökaaslastega, lasteaiajuhataja Reet Hobustkoppel ja staažikad lugejad ütlesid palju südamlikke ja meeldejäävaid sõnu, õnnitlesid lilledega.

Loe edasi lk 3.



Marie Saarkoppel



27. juulil sündis Cathy Laiva ja Keido Päästeli perre tütar **Christella** Päästel.

24. augustil sündis Eva-Maria Kaasiku ja Keido Keinasti perre tütar **Saara** Keinast.

Huvitegevuse toetamine

Sügis toob kaasa uue õppeaasta huvitegevuses. Muhu vallas kehtiv huvitegevuse toetamise kord võimaldab saada valla-poolset toetust Muhu vallas elavate ja õppivate 3–19 aasta vanuste laste ja noorte huvitegevuses osalemiseks. Toetuse-soovi korral tuleb esitada vormikohane taotlus iga õppeaasta alguses uuesti. Taotlus koos õpilase huvitegevuses osalemist tõendava dokumendiga esitatakse valla kantseleisse või e-postile vald@muhi.ee **1. oktoobriks**. Toetatakse lapse osalemist ühes huviringis. Pärast eelnimetatud tähtaega esitatud taotlused saavad taotluse rahuldamise korral huvitegevuse toetust alates taotluse esitamise kuule järgnevat kuust.

Taotluse vorm ja taotlemist reguleeriv määrus on leitav valla kodulehelt Valdkonnad - Haridus ja noorsootöö - Huvitegevus.

Määrusega võimalik tutvuda ka Riigi Teataja aadressil www.riigiteataja.ee

Muhu Vallavalitsus

Volikogu 27. augusti istungi päevakorrast:

- Muhu valla ettevõtjatele Covid-19 viiruse levikust tingitud kahjude hüvitamiseks toetuse maksmise kord; - info.

NB! Muhu valla **üldplaneeringu avalik väljapanek** kestab **22. septembrini**.

Arvamused edastada kirjalikult kas posti või elektronposti teel avaliku väljapaneku jooksul Muhu Vallavalitsusele. Muhu valla üldplaneeringu avaliku väljapaneku tulemuste arutelu toimub **29. oktoobril 2020 kell 17.00 Hellamaa külakeskuses**.

Vallavalitsuse istungitelt

5. august

Kinnitati ürituse Aki kõrtsi suvepidu toimumine 8. augustil kl 21 kuni 9. august kl 4.

Väljastati ehitisluba:

- Kallaste k Munska mü suurkaevu rajamiseks,
- Simiste k Lilleniidi mü suurkaevu rajamiseks,
- Külasepa k Tooma mü päikese-elektrijaama püstitamiseks.

Väljastati kasutusluba Liiva k Kaasiku mü elamule.

Korraldatud jäätmeveost anti ajutine vabastus Kuivastu k Tuule kinnistule (1.8.2020–31.5.2021).

Pikaajaline vabastus korraldatud jäätmeveost anti Mõega k Mardi kinnistule (1.8.2020–28.2.2023).

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis.

Kallaste k asuva katastriüksuse lähiaadressiks määrati Ügumetsa.

Otsustati jagada Pädaste k Kopli mü: Kopli ja Sarapiku (mtm-d).

Tunnistati kehtetuks Muhu Vallavalitsuse 8.7.2020 korraldus nr 138 "Raugi küla Männa mü jagamine..." ja otsustati jagada Raugi k Männa mü vastavalt detailplaneeringu kruntimise skeemile: Männa (mtm), Männaoksa, Männakivi, Männakäbi, Linnulennu, Männajuu (el.m-d).

Kehtestati Hellamaa k Kruusiaugu vallale kuuluva korteri üürihinnaks 0.85 senti / m² kuus.

19. august

Väljastati projekteerimistingimused Liiva k Hariduse mü asuva katlamaja rekonstrueerimisprojekti koostamiseks.

Kooskõlastati suurkaevu asukohad:

- Lehtmetsa k Ristikivi mü,
- Rässa k Kulla mü,
- Suuremõisa k Kusti mü,
- Viira k Jaagupi mü,
- Viira k Jänesekopli mü,
- Vahtraste k Tiigi, Ristiku ja Kase mü.

Väljastati ehitisluba:

- Koguva k Muuseumi parkla ja Koguva külatee mü-tel asuva parkla ümberehitamiseks-laiendamiseks,
- Simiste k Kevade tee 2 mü suurkaevu rajamiseks,
- Pädaste k kadaka mü päikese-elektrijaama püstitamiseks.

Otsustati vabastada korraldatud jäätmeveost pikaajaliselt Soonda k Paali (15.8.2020–28.2.2023).

Otsustati määrata Mõisaküla mü nimeks Viu.

Kinnitati RMK orienteerumispäevaku toimumine Rannaniidi ja Püssina pankade loopealsetel karjamaadel 20. augustil kl 10–20.

Määrati sotsiaalhoolekandelisi hüvitisi.

Vaadati läbi volikogu materjalid.

26. august

Kooskõlastati suurkaevu asukoht

Viira k Tiiriki-Mihkli mü.

Väljastati projekteerimistingimused Kantsi k Muhu alajaama mü asuva alajaama rekonstrueerimisprojekti koostamiseks.

Väljastati ehitisluba:

- Levalõpme k Kaku mü päikese-elektrijaama (50 kW) püstitamiseks,
- Kuivastu k Paju mü suvila püstitamiseks.

Otsustati korraldada Muhu Põhikooli energiakuulu optimeerimiseks ja päikeseenergia kasutamiseks alla lihthanke piirmäära jääv hange "Muhu Põhikoolile päikesepaneelide paigaldamine" vastavalt hanke tehnilisele kirjeldusele.

28. august

Kehtestati Võiküla Vahtra ja Haaviku kü detailplaneering (päikese-park).

Kinnitati Muhu valla ettevõtjatele Covid-19 viiruse levikust tingitud kahjude hüvitamise toetuse taotlusvooru tingimused ja hindamiskomisjon (Annika Auväärt - esimees, Jaano Vink, Urmas Pau, Rainer Paenurk, Koit Kelder).

Määrati munitsipaalomandisse antavatele katastriüksustele sihtots-tarve ja koha-aadressid:

- Hellamaa k Mustika mü (mtm),
- Pärase k Pärase külatee(d) (transp. maa),
- Pärase k Pärase sootee (transp. maa),
- Tupenurme k Vanaga tänava (transp. maa),
- Lõetsa k Siilu kü (sihtotstarbeta maa),
- Tupenurme k Pisi mü (sihtotstarbeta maa).

Määrati riigi omandisse jäetava Hellamaa k Lambi kü ja Rässa k Tilga kü sihtotstarbeks maatulundusmaa.

Tähelepanu!

Muhu valla ettevõtjatele COVID-19 viiruse levikust tingitud kahjude hüvitamise toetusvoor on taotlemiseks avatud **14.–28. september 2020. a.** Lisateave Muhu valla veebilehelt www.muhi.ee või Annika Auväärt annika@muhi.ee tel 453 0674, 5622 1922.

Kohaliku omaalgatuse programmi (KOP) 2020. aasta sügis-voor avati 1. septembril 2020. Taotlused koos lisadega tuleb esitada digitaalselt allkirjastatult e-posti aadressile kop@saaremaavald.ee hiljemalt **1. oktoobriks 2020 kell 16.30**. KOP teabepäev toimub **14. septembril kell 15.00** Lossi nt 1, Kuressaare.

Kõik huvilised saavad omavalitsuste teenuste korraldusest detailse ja põhjaliku ülevaate uuel veebilehel minuomavalitsus.fin.ee

Detailplaneeringu teade

Muhu Vallavalitsus kehtestas 28.8.2020. a korraldusega nr 184 Võiküla Vahtra (katastritunnus 47801:008:0100, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 2,68 ha) ja Haaviku (katastritunnus 47801:008:0099, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 2,33 ha) katastriüksuste detailplaneeringu.

Planeeringu eesmärgiks on maa-alale päikesepargi ja selle tootmiseks vajalike ehitiste rajamine ning maa sihtotstarbe muutmine tootmismaaks. Planeeringualale rajatakse 3,9 ha suurusega alale ca 2,35 MW koguvõimsusega päikese-elektrijaamad, sealhulgas 6000–7000 päikesepaneeli kõrgusega kuni 2,8 m ja kuni 3,5 m kõrgune alajaam. Kuivastu-Võiküla teega piirnevas osas säilitatakse enamus olemasolevast haljastusest 30 m ulatuses. Planeeringuala idapiiri ja rajatise alla jääva ala vahele jäetakse 7 m laiune koridor perspektiivse avalikus kasutuses tee rajamise jaoks, millele seatakse servituut Muhu valla kasuks. Juurdepääs planeeringualale toimub Kuivastu-Võiküla teelt rajatava uue maha-sõidu kaudu. Päikeseelektrijaamade

omanik kohustub jagama toodangust saadavat tulu kokkulepitud mahus kohalikkude kogukonda esindava Võiküla seltsiga. Planeeringu elluviimiseks ei kaasne eeldatavalt olulisi majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid ning negatiivseid mõjusid looduskonnale.

Kehtestatud detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda Muhu Vallavalitsuses ja Muhu valla kodulehel: muhi.kovtp.ee/kehtestatud-detailplaneeringud

Nimetatud korraldusega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses ja Muhu valla dokumendiregistris aadressil muhi.kovtp.ee

Täiendav info tel 453 0680, maa@muhi.ee

Muhu Vallavalitsus teavitab detailplaneeringutest valla kodulehel, maakondlikus lehes, valla teadetetahvil ja üldjuhul ka ajalehes Muhulane (kui ilmumissagedus võimaldab). Lisaks on võimalus tellida endale taotlused e-kirjaga. Selleks palume saata meililistega liitumise soov aadressil maa@muhi.ee

Lõikuskuu ja sügiskuu Muhu Muuseumis

Kui kevad tuli sel aastal rahulikumalt kui tavaliselt, siis suvi kulges Muhu Muuseumis vähemalt eelnevatele aastatele tavapärase kiirusega. Pisut vähem külastajaid oli juunis, kuid juulikuu ja august olid rahvarohked. Kuna jätkuvalt hiilib ringi viirus, siis oleme korraldanud muuseumi üritusi vähem, kuid tegelenud sellevõrra rohkem turistidega.

Augustis tegi Meelis Mereäär kaks ülemuhulist giidituuri, mille käigus külastati ka Ivo Linnat, tegemist oli tellijate erisooviga ja alati abivalmis Ivo Linna võttis külalised lahkesti vastu.

15. augustil avati Kunstitalis Urmas Viigi raamatuillustratsioonide näitus „Muhu Vasslid”. Näitus jääb Kunstitali üles 15. septembrini.

17. augustil külastasid meid suvepäevalised, kellega Meelis viis läbi erinevaid tegevusi.

29. augustil külastasid muuseumi Kopli Ametikooli õpilased, kes uurisid muuseumis olevaid rahva-riideid. Õhtul toimus selleaastane muuseumiöö, mis maikuust augustisse lükkus. Sel aastal kandis muuseumiöö pealkirja „Öös on aega”. Kohal olid karmoškaklubi osad mängijad, kes esitasid mitmeid toredaid lugusid, mis panid külastajad kaasa laulma. Ivo Kõvamees tutvustas oma kellade kollektsiooni näitust, Rein Saksakulm rääkis vanade fotode abil Muhu naisest ja tema muutumisest muutuvas ajas. Reine juhendamisel sai Muhu valla 30. juubeliks päris suur hulk tutte juurde tehtud ja Meelis Mereäär meisterdas vee abil töötava kella. Sel aastal oli muuseumiöö ikka päris öö, kuna augustiööd on tunduvalt pimedamad, aga seda ilusam oli muuseum oma tulesäras. Taaskord suured tänud kõikidele esinejatele ja osalejatele. Vaatamata vihmasele ning jahedale ilmale käis muuseumis sel õhtul üle viiekümne inimese.

Septembris on meile veel mitmed grupid tulemas. 1. septembril toimus traditsiooniline vana-aja koolitund. 4. septembril viime Valjala kooli õpilastega läbi ühe toreda projektipäeva. Samal päeval on meid külastamas ka lastekaitsetöötajad, kes tutvuvad muuseumiga.

Õige varsti läheb trükki näitus „Muhu vald 30” ja ülesriputamist ootab näitus muhulastest välismaal. Mõlemad koostas Eda Maripuu. Näituste avamisest anname jooksvalt teada.

Lisaks ootame 26. septembrit, et vaadata Eesti Televisiooni kanalilt saadet „Reisile minuga – Muhu,” kus on pildil ka meie muuseum.

Hoiame üksteist ja püsime terved!

Tervitustega **Siret Jõelett**

Tere tulemast Külasea sügisfestival-laadale!

12. septembril ootame teid alates 10.00 Külasea külaplatsile festival-laadale!

Tule perega, sõpradega või omapäi, tule vahetama, müüma ja/või ostma aiasaadusi, istikuid, käsitööd jm majapidamises vajaminevat; tule laadamelu ja laululaste kontserti nautima, tule osale huvitaval aiandustemaalisel praktilisel loengul ning proovi, kas hammustad läbi meie küla noore mustkunstniku kaarditrikid!

Laada teadete tahvlile võid jätta või leiad sealt vajalikud kontaktid näiteks küttepuude, talvekartuli, mee, jõulukiingi vms vajaliku tarbeks. Jäetud teavet jagame hiljem ka meie kodulehel.

Nunnukonkursil võtavad mõõtu kõige suuremad, väiksemad ja erilised juur- ning puuviljad. Kõigil on võimalus vaadata kodus lahke pilguga ringi ning oma nunnu hiljemalt 10.30 kohale tuua ning võitjana pärjatud saada!

Lastele on oma tegevusala, kus nad saavad turvaliselt aega veeta.

Festivalil piletit ei küsita ja müügimaksu samuti mitte. Oluline oleks siiski oma müügisoovalt registreerida. Üritust saad toetada kohvikut külastades ja laadaloterii piletit lunastades! Seega, pista päris- (st sula) raha tasku ja Külaseas kohtume!

Lisateave ja konkursile või müügiks registreerimine tel 55 37 225 või kirjalikult mall.noormets@gmail.com

Teavet jagame ka fb kodulehel / Külasea küla/

Korraldajate nimel

Silla Mall, Külasea

Kõige rahulolevamad inimesed elavad Muhu vallas

Jaauanuaris tehtud rahuloluküsitlus näitas, et Eesti ühed rahulolevamad elanikud elavad Muhu vallas.

2020. jaanuaris tehti vähemalt 16-aastaste Eesti elanike seas rahuloluküsitlus 76 kohalikus omavalitsuses (välja jäid Vormsi, Kihnu ja Ruhnu). Kokku esitati 19 küsimust, mis palusid hinnata valitsemist, elukeskkonda, kultuuri, spordivõimalusi, jäätmehooldust, liikumiskeskonda ja -võimalusi ning kohaliku omavalitsuse arengut.

Küsimustikule vastas juhuvalimi alusel 11144 inimest - kõige enam vastajaid oli Tallinnast (1344), kuid kõige kõrgem osakaal vähemalt 16-aastaste elanike arvust oli Muhu vallas (6,14 %).

Kõige enam ollakse rahul jäätmeveo (83,0 %; 3,3% ei oska öelda)*, elukeskkonna (82,2 %; 2,8 %), mürataseme (80,6 %; 2,6 %) ning rohealade piisavuse ja ligipääsetavusega (79,6 %; 6,0 %). Madalamad hinnangud on antud elanike kaasamist, omavalitsuse elutimist ja arengusuunda käsitlevates küsimustes. Neis valdkondades on ka kohalike omavalitsuste löikes suurimad varieeruvused.

Kõige ühtlasemad on jäätmeveo, mürataseme ja rohealade piisavuse ja ligipääsetavuse valdkonnad, kus varieeruvused jäävad 25–30 % vahele. 16 küsitletud valdkonnas oli maksimaalne rahulolu vähemalt 82 %, eristuvaks vaid elanike kaasamine ruumilise arengu kavandamisse, kus paraku ka suur osa elanikke ei osanud valdkonda hinnata.

Küsitluse järgi on üheks eristuvaks omavalitsuseks suurima rahulolevate elanike suhtarvuga Muhu vald, kus elanike rahulolu on 12 kategoorias 17st Eesti kõrgeimate seas. Sealjuures on ka Muhu elanike hinnangud igas valdkonnas kõrgemad Eesti keskmisest.

Küsitluse viis läbi Statistikaamet. Analüüs ja artikli koostamine on toetatud Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfondist.

* Jäätmete liigiti sorteerimine oli eraldi tulemusena.

Noppeid

Lenini ordeni pälvinud kunagise “Ühenduse” kolhoosi kombainerist Jaan Vapperist loe 27. augusti Saarte Häälest.

Intervjuu Kadri Tüüriga leiab 22. augusti Meie Maast.

28. augusti Meie Maa intervjuer Igor Gräzin.

Liiva raamatukogu 110

Algus lk 1.

Kohapeal oli võimalik tutvuda väljapanekuga „Liiva raamatukogu 110”.

Üritust toetas Muhu Vallavalitsus, kes aitas ka korraldamisele kaasa; lisaks toetas Eesti Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp. Saali lisas lilleilu Marju Rannala-Soop („Neolill”) ning maitsvaid suupisteid pakkus Maarja Kumpas („Meite Mekk Catering”). Muusikalisi vahetusi ning muhedaid Muhu-ainelisi laule esitas Peeter Dudnik.

Alates 1. septembrist asub Liiva raamatukogu juhatajana tööle Marie Saarkoppel. Peale Muhu Põhikooli lõpetamist asus ta õppima Saaremaa Ühisgümnaasiumisse, seejärel viis haridustee

ta edasi Tartusse, kus sai 2012. aastal omandatud magistrikraad eesti ja soome-ugri keeleteaduses. Peale kooli lõpetamist töötas Marie Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu Karlova harukogus raamatukoguhoidjana. Kuid peale kolmeteist Tartus elatud aastat sai selgeks, et linnainimest Mariest ei saa ning süda kutsus üha tagasi koju ja nii ta aasta tagasi koos perega Muhusse kodukohta tagasi kolis.

Marie ootab põnevusega uusi väljakutseid ning kohtumisi Liiva raamatukogus.

Täna veelkord inimesi, kes raamatukogu aastapäeva ettevalmistamisele kaasa aitasid, pidupäeval esinesid ja osalesid!

Aitäh kõigile, kes raamatukogu on külastanud, meie teenuseid kasutanud, siit lugemisvara leidnud ja kui jätkuvalt käite, loete – see teeb rõõmsaks! Nii tore, et ka paljud suvitajad ikka sisse astusid ja pärast raamatukogule aastateks truuks jäid. Tugev käepigistus teile, loodame, et tee raamatukokku ei rohtu kunagi!

Kogukonna õlatunnet oleme ikka kogenud. Kallid inimesed, teie kõigi heatahtlik, toetav sõna innustab kindlasti ka Mariet ja loodame üheskoos, et tal on ees ilusad ja pikad tööaastad raamatukogus.

Olge terved, head käekäiku kõigile!

Kirjutas **Marie Saarkoppel**,

omapooldes tänusõnad lisas

Erika Pints

Õpilasmalev 2020

Muhu Õpilasmalev toimus sel aastal eriliselt. Õhus on tunda karantiinist vabanemist ja noori soovis malevasse pääseda rohkem, kui kohti oli. Lisaks oli noortega toimetamas teine rühmajuhendaja - Eve Aasa. Abiks oli ka Eesti Noorsootöö Keskuse projektitoetus "Malevasuvi", tänu millele lisandusid noorte päevakavasse mitmed mitteformaalsed töövälised tegevused. Kuigi päevad venisid pikaks ja tööülesanded olid nii mõnigi kord rutiinised ja tüütud, malevalaulu õppimisest me parem üldse ei räägi, olid Malevas osalenud noored töökad, toimekad ja nendega oli rõõm koostööd teha. Neile on koht ka järgmisel aastal olemas! Noored ise arvasid malevast järgnevat:

"Malev oli meeldejääv ja maleva eestvedajad olid ka enamus ajast toredad!"

"Sai õppida uusi tööoskusi ning oli lõbus."

"Head ajad, aga on paremaidki olnud. Ma ei kahetse malevasse minemist."

"Malev oli selle suve üks paljudest meeldejäävatest kogemustest, isegi ütleks, et üle keskmise meeldejääv!"

"Malevas oli norm olla muidu, mõned lõbusad ajad, mõned mitte nii lõbusad. Final rating: 7,5/10."

"Malev on esimeseks töökojemuseks üks kõige parem valik."

"Malevas on tore olla, eriti kui seal on sõbrad."

Muhu Õpilasmalev

Teadusagentuur kutsub õpilasi leiutajate konkursile

Eesti Teadusagentuur ootab õpilaste leiutajate riiklikule konkursile noorte nutikaid töid **15. oktoobriks**.

Oodatud on kõik ideed, mis aitavad lahendada meie igapäevaeluga seotud probleeme. Põhjalikumalt teavet konkursi tingimuste, tööde esitamise ja nõuete kohta leiab konkursi kodulehelt www.etag.ee/leiutajad

Elering paneb Suure väina elektriakaablit, kirjutasid 12. augusti Saarte Hää ja 14. augusti Meie Maa. Uus merekaabel paigaldatakse Suure väina Rõuste ja Tusti alajamade vahele ja sellega asendatakse kaks vana ja amortiseerunud 35-kilovoldist merekaablit. Koos uue kaabliga paigaldatakse merre ka kiudoptiline sidekaabel. Kaabel süvistatakse 1-1,5 m sügavusele merepõhja. Uute kaablite eluiga on 50 kuni 60 aastat ja need on piisavalt võimsad, et tulla toime ka tarbimise märgatava kasvuga.

Kuidas ma 18. augustil Lääne-Harjumaal Muhu külavanemate reisiraisin

Kõigepealt tuleb ära öelda, et asusin seda lugu kirjutama 30. augustikuu päeval. Selle ajaga jõuab mõndagi ja paljugi meelest ära minna. Seega ei ole päris kindel, kas kõik just sedamoodi toimus, nagu siia kirja panin.

Oli ilus teisipäeva hommik, kell juba üle kaheksa, rahvast umbes 20 ja temperatuuri samapalju. Soojakraade tuli tundide möödudes tublisti juurde, osavõtjaid mitte.

Valdade ühendamine läks meist napilt mööda, aga et me teaks, millest me ilma jääme, tutvustati meile kahte Harjumaal suurvalda, mis olid sündinud haldusreformi käigus. Esimeseks sihtpunktiks oli Nissi Trollide maja, mis asub Turba alevikus, mis omakorda kuulus varem Nissi valda, kuid nüüd moodustab suure Saue valla lõunapoolse otsa. Kuigi vallale nime andev Saue linn on Turbast peaaegu sama kaugel kui Tallinn, olevat vastuvõtjate sõnul kõik hästi ja inimesed on õnnelikud. Viimase aja ilusamate hetkedena võib märkida raudteeühenduse taastamist Turba-Riisipere lõigul. Rong jäi meil küll nägemata ja nõndasamuti ei olnud meil aega külastada Turbas asuvat Mootorisordi muuseumi.

Turbas võttis meid oma hoole alla Ede Teinbas, kelle täpset ametikohta ma enam ei mäleta. Giidina juhtis ta kogu päev meie samme, kuni me ta tagasiteel kahjutundega Turbasse maha jätsime.

Edasi viis tee meid põhja poole Lääne-Harju valda: keskus Paldiskis, pindalalt sama suur kui Saue vald, aga rahvast poole vähem. Kuuldavasti ei olevat selles vallas lõimimine nii edukas kui Saue vallas, ühtset kogukonda ja identi-

teeti ei ole veel sündinud.

Kõigepealt nägime (ja katsetasime) Vasalemma jõulinnakut ja madalseiklusrada, meilegi jõukohast ja LEADER investeeringutega tehtud.

Edasi viis tee punaste moonipõldude vahelt läbi Paldiskisse, kus kõigepealt lõunatasime tavernis Peetri Toll. Samas majas oli välja pandud ka näitus igasugu külmerelvadest, mida võiks mõõkade nime all kokku võtta. Tundub, et taverniga samas majas tegutseb MTÜ Pakri Käsitöö ja Koduloo koda. Söögi kõrvale täiendati meie teadmisi Paldiski ajaloo.

Kõht täis, jalutasime Paldiski uuele keskvaljakule, kus kohtusime kogukonnakomisjoni esimehe Andrus Salistega, kes tutvustas meile ... oma komisjoni töid-tegemisi.



Harju-Risti kirik.



Külavanemad jäädvustas pildile Ede Teinbas.



Kivikivimäe Paldiski linnaväljakul.

Edasi viis teekond meid Harju-Risti kiriku juurde ja sissegi. Sealne koguduse juhatus esimees Anneli Pärilin tutvustas meile tänapäeval ebaharilikku olukorda: kogukonna ja noorsootöö keskuseks on kirik ja kirikla. Kirikuaia saime ka kohvi ja kohvikõrvast, kolmas kord juba selle päeva jooksul ja see ei jäänud viimaseks.

Teekonna viimaseks punktiks oli Padise, kus kuumusest ja söögist veidi väsinud seltskond hakkas jõudu katsuma kloostri treppidega. Lisaks ajaloolis-kultuurilisele harimisele oli võimalus mööda treppe ronides teha söögiisu, sest sealsamas Padise kastellis ootas veel peen õhtusöök.

Aga veel enne seda väike kõrvapõige ühte majja (ja maja taha) kloostrihoone ja kastelli vahel: seal tutvustati meile Rohevalla algatust. See meenutas veidi Tootsi peenart: kõiki kultuure tuleb kasvatada läbi-segi ja rohimisega ei maksa ka liialdada. Minu pikast päevateest tuhmistunud aju jäi meelde midagi sellist, et kui kahjurid sui tikrid naha panevad, oled ise süüdi, kui ümberringi muru niidad. Kui ümber põõsa on kobrulehed, siis koondub kahjurite tähelepanu nendele ja kobrulehti süües nad tikriteni ei jõuagi. Aga võisid ka eksida, äkki oli see teisiti mõeldud.

Viimane, üldarvult neljas kehakinnitamine väsis meid nii ära, et planeeritud ajaks Virtsugi ei jõudnud. Aga ega see praam viimane olnud, järgmine oligi parem: saime Virtsu kai peal päikeseloojangut nautida ja öelda Annikale kiidusõnu reisi korraldamise eest.

Kell oli mõni minut üle üheksa. Olime mandril viibinud 12 tundi ja armas kodusaar juba paistis.

Ivo Maripuu

Kogukondade koondamise kogemustest ja unistustest

Anu Pallas

Liiva raamatukogu 110. sünnipäeva aktusel 25. augustil Muhu Põhikooli saalis ette kantud tekst avaldatud raamatukogurahva palvel.

Vene keeles on väljend “*rodovoi stroi*”, otsetõlkes “kogukondlik kord”. Nende kahe sõna varjul on sügavam tähendus või sisu – nimelt “sünnipärane harmoonia/kooskõla” või “põline üksmeel / laad, viis”. Just see tähendus kõnetab mind kogukondadele mõeldes: selline loomupärane seestpoolt väljapoole kasvamine, oma juurte tundmine ja loomine omaenda väes.

1. Ado Grenzstein kui raamatukogude mõtte propageerija, iseseisvale mõlemisele rõhku asetanud pedagoogikasuurus

Pea 30 aastat enne Liiva raamatukogu asutamist ilmus Ado Grenzsteini toimetatud “Koolmeistri käsiraamat 1880” (1879). Selles raamatus alustas Grenzstein raamatukogude propageerimist, rõhutades, kuivõrd olulised on raamatukogud koolides. Seal ei pea olema tagavaraks kõiki raamatuid, vaid seal peab olema häid raamatuid, arvas ta: “Tõeste hääst raamatust peab aga mitu tükki raamatukogus olema, et iga laps teda lugeda, sagedaste lugeda võiks.”

Grenzstein kirjutas, et ...“korrapärane raamatulugemine suurendab koolilaste õppimise-jõudu, laiendab nende silmaringi, harib nende mõistust ja südant ja juhatab nende püüdmist õigele teele.”

Ja ta hoiatas, et “Pääliskaudne ja mõistusega lugemine võib ainult kahju saata. Mõistusega lugemine aga on vaimuhariduse tubli tugi.” (Kõik tsit. “Koolmeistri käsiraamat 1880”, lk 44–45).

Ado Grenzsteinist täna palju rääkida ei armastata. Ajaloopõikutes nimetatakse teda vaid põgusalt “venestajaks”. See näitab, kuidas omaaegne pealiskaudne silt oma elu edasi elab, kui ajalugu ei avata otseallikatest. Otseallikaid on muidugi palju ja erineva kaaluga, nende läbikangutamine nõuab aega ja püsivust, eelhinnanguteta lähenemist. Grenzsteini uurides olen temast kokku pannud pildi, mis peavoolest tunduvalt erineb.

Tähtsat osa etendab siinjuures üks Muhumaalt võrsunud mees, Linnuse külast pärit **Aleksei Nõu**, kellest sai Grenzsteini sõber. Näiteks süüdistas Friedebert Tuglas Grenzsteini tagaksepoliitikas (vt Tuglase raamat “Ado Grenzsteini lahkumine”). Mõtlesin alguses, et Grenzstein otsis nagu õige ajakirjanik ikka igasuguseid võimalusi tea-

vet koguda ja seda mõtestada: et kui ajakirjaniku ees üks kinni tõmmatakse, püüab ta aknast sisse saada või vähemalt sealt sisse vaadata.

Ent asi oli tunduvalt lihtsam: Aleksei Nõu töötas Tartu kreisipolitsei lauapälemana 8–9 aastat ja Grenzstein käis temaga seal tihti juttu ajamas. Alates 1898. aastast oli Nõu Liivimaa kubermanguvalitsuse asjaajaja Riias, kus Ado Grenzstein temaga samuti kohtus käis. (Millise alatooniga on seejuures väljend “nõu pidama”!?)

Aleksei Nõu õppis Tartu õpetajate seminaris 1879–82, töötas õpetajana Otepää õigeusu koguduse kihelkonnakoolis ja Nõu kihelkonnakoolis 1882–89.

Käesoleval aastal ilmus tema vennapojapoja Enn Nõu dokumentaalromaan “Ufa umbsõlm”, kus on ka Aleksei kirjade, artiklite ja ettekannete tekste. Raamatut saab Liiva raamatukogust laenutada.

Tagasi Grenzsteini juurde. Meie pedagoogikasuurus Ado Grenzstein (1849–1916) pärines Mulgimaalt Tarvastust, täiendas ennast Viini Pedagoogiumis ja kuulas Viini ülikooli loenguid. Temast sai esimene pedagoogilise kõrgharidusega eestlane. Ta oli enne ja osalt pärast Viini-aega osalenud Eesti Kirjameeste Seltsi töös, tehes seda ka eemalt. Jakob Hurda juhitud Eesti Kirjameeste Seltsis arenenud mõtted eestlastele vaimse edasiminekü võimaldamiseks olid Grenzsteini ajakirjandustöös peamised. Aleksei Nõu hakkas Grenzsteini toetama juba Kastolatsi koolmeistrina töötades.

Peale lühiaegset koduõpetaja ametit Peterburis hakkas Grenzstein toimetama Tartus Jannsenite ajalehte Eesti Postimees, seejärel asutas aga oma ajalehe Olevik, mida pani kokku 20 aastat. Nädalaleht Olevik saavutas Grenzsteini toimetatuna suure populaarsuse ja sealt pärit ütlemissi tuntakse täna justkui rahvatarkustena (“Vara üles, hilja voodi, nõnda rikkus majja toodi”, “Tule taevast appi!” jms).

1885 tuli Olevik välja kodumaa elu ümberkorraldamise plaanidega. Grenzsteini kolm põhiargumenti, kuidas edasi minna, olid: ajakirjandus, seltsid ja ühendatud tegevus. Need argumentid löid eeldusi ka maarahva kogukondade arenguteks.

Samas jätkas Grenzstein raamatukogude propageerimist: 1882 soovitas ta igal eesti koolimajal asutada raamatukogu ning unistas, et igas kihelkonnas oleks vähemalt kümme raamatukogu – nii pääseksid sajad tuhanded eestlased ennast

kirjavara najal harima. Grenzstein pakkus välja raamatute nimestikke, mis kujunesid väga populaarseteks ja aitasid kaua aega nii laenu- raamatukogusid kui raamatuhuvilisi omaaegses kirjavaras orienteeruda.

Aga laenu- raamatukogude vastu astus sõber Karl August Hermann, kes toimetas tollal ajalehte Postimees: nimelt ta möönis 1887 (31.3) et vaimuhariduse mõttes on laenu- raamatukogud muidugi vajalikud, kuid eesti kirjanduse kasvamise mõttes on nad lausa kahjulikud! Ja raamatukogusid ei tasuvat enam juurde asutada, kuna siis hakkavad inimesed jälle rohkem raamatuid ostma! Hermann arvas, et väikse rahva raamatukogud parem surgu välja... Tema meelest oli isamaalise meele kasvatamisel kõige tähtsam kirjavara, mida eestlased oleks pidanud iseäranis rohke ostmisega edendama. Hermann arvas, et kes häid raamatuid ostab ja mõne rubla aastas selle peale kulutab, edendab isamaa tööd rohkem kui mõni teine ei tea kui kaunite sõnadega.

Olevik nendele ärilistele üleskutesetele avalikult ei reageerinud, küll aga võisid Hermann ja Grenzsteini edaspidised vastuolud tuld saada ka siit. Avalike raamatukogude asutamine pandi 1890. aastatel võimude range kontrolli alla ning siis hakkas ka Olevik rohkem propageerima koduraamatukogusid. Venestamise lõdvenedes hakkasid seltside ja külade raamatukogud jälle kosuma.

Ärkamisajast peale iseloomustab meid, eestlasi, nn haridusreligioon – hariduse kaudu pääses maainimene paremasse seisusesse ja õppimise valgustavasse jõusse usume ju siiani. Muuseas panid järjepidevale eestikeelsele ajakirjandusele tugeva aluse just koolmeistritest toimetajad (J. V. Jannsen, C. R. Jakobson, Ado Grenzstein). Ometi peeti tollal eesti kodudes kõige auväärsemaks ametiks kirikuõpetaja oma, selle järel tohtri ehk arsti ametit. Ent kirikuõpetajad ja arstid paraku saksastusid palju kindlamini kui koolmeistrid. Haritud eesti peredes räägiti 19. sajandi lõpuni saksa keelt, mh Karl August Hermann kodus.

Koolmeistrite ja vallakirjutajate abiga organiseeris Grenzstein oma ajalehele Olevik kirjasaatjate võrgu üle maa. Maaharitlased toetasid Grenzsteini Olevikku ka siis, kui Postimehe omandas Jaan Tõnisson. Viimane oli seda meelt, et eestlastele tuleks luua oma aristokraatia kõrghariduse saanud eestlaste näol. Sellele seisis Grenzstein tuliselt vastu.

Järgneb

Oktoobris ilmub raamat “Muhu kunstis. Kunst Muhus”

Oktoobri algul ilmub ning on siis vallamajas ka müügil Muhu valla 30. sünnipäevaks kokku pandud kunstiraamat “Muhu kunstis. Kunst Muhus”. Raamatu koostaja ja tekstiosa autor on kunstiteadlane Reeli Kõiv, kirjastada aitas Signe Siim.

Kõvas kõites ja suures formaadis teos koondab esmakordselt kokku Eesti kunstnike raskekahurväe, kes on saanud inspiratsiooni Muhu saarest, selle olustikust, inimestest, loodusest või on kunstnik ka ise Muhu juurtega. Pea 60 kunsti- teost ja selle autorit tutvustav raamat pakub lugemisirõmu igale kultuurihuvilisele – kas kohtade äratundmise, põnevate loomislugude või lihtsalt kauni kunstiteose pärast. Raamatust võib leida enam kui sajandi- vanuste teoste reprodukt, aga ka kaasaegset kunstilugu, maale, graafikat, skulptuure. Valitud kunstiteosed on paigutatud teemade kaupa, nii leiab säravate rahvarõivaste kõrval mehiseid Muhu kalureid nii maalil kui skulptuurina, leiab talumaju ja merevaateid, kirikutorne, kadakaid ning muidugi huvitavaid lugusid.

Raamat ilmub üksnes eesti keeles, valitud teosed pärinevad Muhu Muuseumi, Eesti Kunstimuuseumi, Tartu Kunstimuuseumi ja Eesti Rahva Muuseumi kogudest ning mitmetest erakogudest. Raamatu esitluste ja muu kohta leiab täpsemat teavet valla kodulehelt.

Signe Linnuse Vanaelult

Alustatakse ulatuslikku koroonauuringut

Aprilli alguses otsustas Vabariigi Valitsus eraldada vahendeid COVID-19 antikehade uuringu tegemiseks, mis aitaks kaardistada viiruse tegelikku levikut. Uuringut viiakse läbi Eesti Haigekassa, perearstide, Kuressaare haigla ja veel mitmete osapoolte koostöös.

Uuringus osalemine on tasuta ja selleks ei ole vaja saatekirja, vaid testida saavad end perearsti juures või Kuressaare haiglas kõik Saare maakonna elanikud, kes seda soovivad.

Uuringus kasutatakse antikehade määramiseks laboratoorset testi. Antikehade määramiseks võetakse vajalik proovimaterjal veeniverest.

Vanu pilta Muhust



See Liiva kooli umbes 1913–1914. aastal sündinud laste pilt kuulus Päelda Jüri Salme Peegelile (abielus Kolk).

Eriliseks teeb selle, et peaaegu 100 aastat tagasi tehtud koolipildil on teada kõigi õpilaste nimed, kuna Salme on need kenasti foto tagaküljele pliiatsiga kirja pannud. Sügav tänu talle ja hea eeskujule kõigile.

Ülemises reas vasakult: 1. Bernhard Tuul 2. Herman Õige 3. Herman Vaha 4. Aleksander Korv 5. Vassili Pauts 6. Aleksander Pere 7. Vladi-

mir Kesküla 8. Anton Peeker. Teises reas 1. Lydia Tuul 2. Salme Peegel 3. Sinaida Saarkoppel 4. Salme Allik 5. Tatjana Pere 6. Marta Pole-ühtid 7. Juuli Sugul.

Kolmandas reas 1. Rudolf Veskimeister 2. Salme Ruttu 3. Helmi Väärtnõu 4. Prl Tarvis Alvine (õpetaja) 5. Liina Alt 6. Salme Tihu 7. Olga Vaga 8. Eduard Väärtnõu.

Neljas rida all 1. Marsali Väärtnõu 2. Arteemi Paat 3. Vassili Metsniit.

Muhu Muuseum / Eda Maripuu

Tähelepanu Petserimaa sõpradele!

Eriolukorra tõttu toimub tänavune Seto Kuningriigi päev tavapärasest kuu hiljem, laupäeval, 5. septembril algusega kell 12 Petserimaal Piusa jõe kaldal Kolossova külas. Petserimaa Suveülikool on seal esindatud oma müügitelgiga. Eesti Vabariigi territoriaalsele terviklikkusele ja meie skaudiliikumise rajajale, Vabadussõjas Petseri lähistel 2. aprillil 1919 langenud Anton Õunapuule mõeldes, pakume päikese, tuule ja vihma eest oma telgis varju igale kaugelt tulnud Petserimaa sõbrale. Olete oodatud, kui tunnete end tervena! Osvald Sasko ja Aldo Kals (tel 56 908 945)

Maailma suurim Muhu sukkade näitus ERMis

Muhu sukad on maailma kudumiskultuuri tippteosed: neid iseloomustab peenikesest lõngast usumatult tihe kude, ülikeerulised kirjad ja pööraselt säravad värvid. Näitust "Meie argipäeva vidussepidamise aeg" näeb ERMi osalussaal. Näitusel on u 150 sukka. Pooled neist on kootud tänapäeval vanade tavade järgi; uute kõrval saab aga näha kõiki Eesti muuseumites leiduvaid vanu Muhu kirisukki. Sukkade autorid on näoaramatu grupi Kudujate Koopiaklubi liikmed, 61 vahvat naist, kes andsid kahe aasta eest lubaduse kududa jaanipäevaks ehtsad Muhu sukad. "Kui vanasti tulid Muhus naised ühte perre kokku ja veetsid hämarat aega koos kududes ning juttu puhudes, siis nüüd võtsime vardad kätte Muhus, Viljandis, Brüsselis jm. Kuigi erinevates paikades, kudasime siiski koos ja ajasime ka juttu, seda e-teel. Me nautisime igat hetke neist sadadest kudumis-tundidest," rääkis üks näituse kuraator Anu Pink.

Näitus sobib hästi tänavusse digikultuuri teema-aastasse – kudujad hoiavad kontakti, vahetavad teadmisi-kogemusi ja surfavad kultuuripärandi andmebaasides ju just veebi vahendusel. Sukki näeb osalussaal kuni 31. jaanuarini 2021. Näitus "Meie argipäeva vidussepidamise aeg" on ERMi näituseideede konkursi „Oma näitus 2019“ võitja, selle kuraatorid on Anu Pink, Anu Kabur, Anneli Kenk ja Heli Kiverik.

Igal viiendal koolilapsel on probleeme nägemisega

Üha kasvavaks probleemiks on nutiseadmete liigkasutus, mis koormab liigselt silmi.

Kui raamatut lugedes liiguvad silmad ühtlase tempoga realt reale ning üldiselt on raamat kogu aeg samal kaugusel, siis nutiseadmeid võetakse silmadele palju lähemale, seal jookseb pidevalt reklaam, pildikesed muutuvad ning silmadele tekib palju suurem pinge.

Laste puhul annavad nägemishäirest märku sage silmade hõõrumine, peavalud, tähtede sassimine kirjutamisel, sõrmega järjepidamine lugemisel ning isegi soovimatus lugeda.

Viis soovitus, hoidmaks laste silmi:

1. Kui loed pikalt raamatut, siis vaata aeg-ajalt mujale!
2. Hoi a koolilaud ja õppimiskoht hästi valgustatud, et lapse silmad ei peaks hämaruse tõttu lisaks pingutama.
3. Hoi a piiri nutiseadmete kasutamise! Vähemalt tunnike enne magamajäämist ei tohiks ekraane vaadata, kuna see segab une kvaliteeti.
4. Kui silmad on väsinud ja kuivad, pilguta teadlikult rohkem või vajadusel kasuta silmatilkasid. Abi saab ka silmahaigustest, vaadates aina kaugenevaid objekte.
5. Ära hõõru silmi ega katsu neid mustade kätega!

Elust Muhus 100 aastat tagasi (10)

Eda Maripuu

Hellamaa ja Muhu Suure valla konstaablite lauaraamatute põhjal

16. novembril tuli Maria Pangapeal Kapi külast ja tegi avalduse, et tema kirstust, mis tema Paides Roosna-Allikul teenimise ajal Kapi külas Mihkel Pangapeali majapidamises hoiul oli, asju kaduma on läinud. Kadunud asjade hulgas oli 7 küünart musta ja 12 küünart rohelist villast riiet (vastavalt 700 ja 1800 marga väärtuses) ja 20 küünart linast riiet, 3 paari naisterahva sukki, mille väärtuseks 450 marka oli hinnatud, 400-margane villane kootud kampsun, 6 naisterahva särki 600 marga väärtuses ja 800-margane päevatekk jne. Kokku oli kraami ligi 10 000 marga eest. Kuna Marie kahtlustas varguses

eelkõige peremeest, siis palus ta kordnikul Mihkel Pangapeali juures läbiotsimine toime panna. Läbiotsimisel leiti tükki rohelist riiet ja pintsak, mis sellest tehtud oli.

Tööstuste kohta on kirja pandud, et Saare maakonna ainukene tubakavabrik Rinsi kiriku juures on saanud 3. septembril 1920 VIII järgu äritunnistuse ja 18. oktoobrist loa tegutsemiseks. Töötas 15. septembrist ühe masinaga ja nelja töölisega, kellest kolm 16–55 aastased ja üks üle 55.

23. novembril on Muhu Suurevalla politseikordnik teinud avalduse Madis Veskimeistri vara üles-

kirjutamiseks, kes laevaga „Kajak“ Inglismaale sõitnud ja ligi 7000 marka võlgu jäänud. Madis Veskimeister mingisugust varandust, mida üles kirjutada, muidugi maha ei jätanud ja sellega asi ka lõpetati. Võlg oli just samast Inglismaalt tagasitulemise kulu.

Orissaare jaoskonna politsei-ülema korraldusel tuli läbi viia majaraamatute revideerimine ja neid, kellel need korras ei olnud, tuli teadagi karistada. Vanemad inimesed mäletavad nõukogudeaegseid majaraamatuid. Eestiaegsed olid sisuliselt samasugused, kuhu tuli märkida sisse talus elavad ini-

mesed. Kui keegi kauemaks lahkus, siis see tuli samuti sinna kirja panna ja ka tagasitulek tuli registreerida. Kuna muhulased olid enne sõda väga liikuv rahvas, siis tuli sellesse raamatusse sageli sissekirjutusi teha. Põitse Nõmme vabadikukohal lahkusid kõik tööelised pereliikmed suveks mandrile tööle ja tulid sügisel tagasi. Seega tuli igal aastal nad korra välja ja siis jälle sisse kirjutada.

24. novembril anti teada, et kordnik peab hoolitsema, et Mihkel Pauts, Ivan Ait ja Georgi Kumpas oma Rahvaväe/sõjaväe kutse kätte saaksid.

Austatud tööandja!

Eesti Töötukassa kutsub teid osalema tööandjate seminarile

“Kuidas hoida, märgata ja toetada vähenenud töövõimega töötajaid”

mis toimub 17. septembril 2020 10.00–14.00

Vanatoa Taluhotellis Koguva külas Muhu vallas Saare maakonnas

Teemad, millest räägime: Seekordse seminari põhiteemaks on vähenenud töövõimega inimese toetamine, märkamine ja hoidmine tööturul tööks vajalike abivahendite ja töökoha kohandamise näidetel kui ka läbi tööandjate, töötervishoiuarsti ja tööinspektsiooni lugude. Mida tähendab erivajadusega inimese liitumine kollektiiviga ja kuidas on see muutnud nende ja kaaslaste suhtumist? Kuidas seista enda heaolu ja vajaduste eest?

PÄEVAKAVA

09.30–10.00 Kogunemine ja tervituskohv

10.00–11.30 „Tööks vajalik abivahend ja töökoha kohandamine”

Kalev Kuljus – peaspetsialist, töövõime hindamise ja töövõimet toetavate teenuste osakond

Õnnela Raim – juhtumikorraldaja II, Saaremaa osakond

11.30–11.45 Vitamiinipaus

11.45–13.15 Paneeldiskussioonis osalevad:

Varju Maandi töötervishoiuarst, **Rein Reisberg** Tööinspektsioon, **Rita Valge** SA Saaremaa Muuseum, **Maigi Ruttu** Khamsa OÜ

13.15–14.00 Ühine lõuna

Päeva ja paneeldiskussiooni modereerib töötukassa tööandjate nõustaja **Tom Rüütel**.

Lisateave ja registreerimine: tööandjate konsultant Tiiu Kilumets, telefon 452 1888, mob 53627917 või e-posti aadressil tiiu.kilumets@tootukassa.ee

Seminar on osalejatele tasuta ja kaasrahastatakse Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfondist sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri 27.3.2015 käskkirja nr 57 “Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale” alusel.

24. septembril kell 11.00–16.00 Hellamaa külakeskuses

koolitus: **Kriisipsühholoogia. Käitumine ja toimetulek eriolukordades ja kriisisituatsioonis.** Koolitaja Toivo Niiberg
Käsitletavad teemad: * Mis on kriis ja kriisipsühholoogia? * Kriisi tunnused * Käitumine ja toimetulek eriolukordades * Töötaja kaitse kriisilukorras * Reaalsuse säilitamine * Grupiabi * Elulisi näiteid
Koolitus koosneb 3*1,5tunnisest osast, vahele kohvipausid 2*15 minutit. Osalejatele väljastatakse vormikohased koolitustõendid 6 AT.
Eelregistreerimine (osaleja nimi ja isikukood) **kuni 18.9.2020** annika@muhu.ee

Osavõttu 10 eurot kanda Muhu Vallavalitsuse a/arvele EE782200001120228703, selgitusena lisada osaleja nimi, koolitus.

Kuidas säilitada ravikindlustus?

Koolis õppimise ajal tasub õpilase ravikindlustuse eest riik. 19-aastaseks saanud noortel kehtib haigekassa ravikindlustus peale gümnaasiumi või kutsekooli lõpetamist veel kolm kuud. Ravikindlustuse jätkamiseks tuleb õpinguid jätkata, tööle või ajateenistusse minna.

Kui lähed välismaale õppima: Ravikindlustuse jätkamiseks tuleb õppeaasta alguses esitada haigekassale avaldus ja välisriigi õppeasutuses õppimist tõendav dokument (seda igal õppeaastal). Avaldus haigekassa kodulehel haigekassa.ee/inimesele/avaldused.

Kui lähed tööle: Saad ravikindlustuse oma tööandja kaudu. Füüsilisest isikust ettevõtjana pead taotlema enda andmete kandmist äriregistrisse ning ravikindlustuse saamiseks maksma ka sotsiaalmaksu. Ravikindlustus kehtib kogu töötamise aja ja lõpeb kaks kuud pärast töösuhete lõpetamist.

Vabatahtlik kindlustus: Haigekassaga saab sõlmida vabatahtliku kindlustuslepingu juhul, kui oled eelneval kahel aastal olnud vähemalt 12 kuud kindlustatud tööandja (sh FIE-na) või riigi poolt või maksnud iseenda eest sotsiaalmaksu. Vabatahtlik kindlustusleping on tasuline. 2020. aastal on kindlustusmaksu ühe kalendrikuu eest 170,30 eurot, kvartalimaks 510,90 eurot ja aastamaks 2043,60 eurot. Kindlustusmaksu saab tasuda kvartali või aasta kaupa.

Suuhügieeni viis kuldreeglit

1. Pese hambaid vähemalt kaks korda päevas - hommikul ja õhtul.
2. Kasuta kindlasti ka hambaniiti, mis aitab puhastada kohti, kuhu hari ei pääse.
3. Külasta hambaarsti vähemalt kord aastas, et avastada võimalikud probleemid juba varakult.
4. Toitudes pea kinni suhkrukellast.
5. Parim hambasõbralik janukustutaja on vesi!



COLLESTER

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimmerite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisatsiooni- ja torutööd, elektritööd

Teehoovli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus
JCB 4CX + erinevad kaevekopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Sõelutud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

MUHU VARAHALDUSE OÜ

LEIAME SOBIVA LAHENDUSE KÕIGILE KINNISVARAGA SEOTUD KÜSIMUSTELE



Tellides meilt roomikekskavaatori koos kalluriga on roomiku transport objektile tasuta. Laiema valiku ja rohkem infot pakutavate teenuste ja tehnika osas leiad meie kodulehelt.

koduleht: www.muhuvarahaldus.ee
e-mail: info@muhuvarahaldus.ee

EHITUSMASINAD

- Roomikekskavaator CASE 42.-/h
- Kopplaadur JCB 3CX 32.-/h
- Miniladur Avant 528 30.-/h
- Teehoovel 40.-/h
- Pinnasefrees 70.-/h
- Tõstukiga traktor Valtra 38.-/h

VEOKID

- Kallur Volvo FMX kv 20t. 1,25/km
- Kallur Iveco 8x4 kv 20t. 1,25/km
- Väike kallur Volvo FM 1,10/km
- Metsaveok Volvo FH 1,35/km
- Paakauto Scania 1,10/km
- Furgoon Mercedes Bens 1,10/km
- Treiler kv 20t. 1,25/km

MATERJALID

- Killustik fr 0/32 7,20/t
- Killustik fr 5/15 16,60/t
- Killustik fr 32/64 7,80/t
- Liiv 13,80/t
- Muld haljastuseks 16,80/t

Hind sisaldab käibemaksu



Head muhulased ja
muhulaste sõbrad!

Olete oodatud Muhu valla
30. sünnipäevale
2. oktoobril 2020 kell 18
Liiva keskväljakul



Foto: Kalmer Saar

sügis 2020

12. september kell 10.00-16.00

Külasema külaplatsil

KÜLASEMA SÜGISFESTIVAL-LAAT

Tule ostma, müüma, vahetama käsitööst kartulini,
suitsuvorstist saialilleni!

(Taimed/istikud, käsitöö, küpsetised, kodutarved, riided, jalanõud, mänguasjad, raamatud, mööbel, talukaup jne...)

Toimub ka nunnukonkurss - mini, maxi ja vigurnunnu valimine,
õnneloo, meisterdamine, kaarditrikid jpm!
Meeleolu loob kapell "Löötsmoorikud"

11:00 Kontsert

13:00 Inguna Õun-Epneri loeng "Meeleolu aed"

14:00 Nunnukonkursi võitjate väljakuulutamine



Osalemistasuko: hea tuju ja rõõmus meel
Info ja müüjaks registreerimine telefonil 553 7225 (Mail) või e-mailil mail.noormets@gmail.com

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Jumalateenistused kirikus:

Pühapäev, 13. september kl 14
jumalateenistus: Tánulikuss

Kiida, mu hing, Issandat, ja ära
unusta ainsatki Tema heategu. Ps
103:2

Pühapäev, 27. september kl 14
jumalateenistus: Jeesus annab elu

Kristus Jeesus on kõrvaldanud
surma ning on evangeliumi kaudu
toonud valgus ette elu ja kadumatus.
2Tm 1:10

Koguduse õpetaja Hannes Nelis
Tel. 529 1881, e-post:
hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani
Pühakuju kogudus

Laupäeval, 5. septembril kl 10
jumalik liturgia.

Hellamaa ülemapostlite Peet-
ruse ja Pauluse kogudus

Pühapäeval, 13. septembril kl
10 jumalik liturgia.

Teenib preester Toivo Treima,
tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

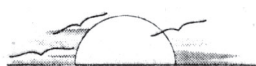
IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

5. augustil 72-aastane **Peeter Abe**.

13. augustil 87-aastane **Jutta Maltis**.

Tunneme kaasa omastele!



Viinakuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Hilda Kipper	98 (1.10)	
Leili Toom	92 (1.10)	
Laine Tüür	90 (16.10)	
Lauri Einer	89 (16.10)	
Laine Niidi	88 (15.10)	
Helgi Kann	88 (29.10)	
Helju Pira	87 (27.10)	
Bruno Mägi	86 (1.10)	
Valdur Tamm	86 (5.10)	
Rein Lahke	86 (7.10)	
Ilmar Vaga	86 (29.10)	
Arvo Kramm	85 (4.10)	Peeter Tarvis 70 (17.10)
Meida Ulp	85 (29.10)	Mart Velthander 70 (23.10)
Mari Alt	82 (15.10)	Jaan Väli 60 (15.10)
Uno Ausing	82 (21.10)	Aadu Maripuu 60 (23.10)

Palju õnne!



Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku
anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte
algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Korstnapühkija Andi Vaha, teenus koos redeliga

küttekollete, korstende puhastamine.

Tellimine: 5668 4705 või e- kirjaga: akgetmer@gmail.com

* Ehitusmehed/kiviaia-
meistrid ootavad tööpak-
kumisi. Pakkuda võib ka
muud sobivat tööd! Tel.
5395 6672.

* Ostan korteri, maja
või äripinna Muhu saarel.
Telefon 512 3086.

Saare korsten OÜ

Korstnapühkimisteenus
Töö puhas ja põhjalik



Korstnapühkija Aadu Süld
Kutsetunnistuse nr 138888

Tel. 56935883

saarekorsten@gmail.com



Liiva Raamatukogu lahti-
olekuajad 1. septembrist 2020

Teisipäev-reeide 9.00-17.00

Lõuna 12.30-13.00

Laupäev 9.00-13.00

Esmaspäev, pühapäev suletud



Soovid osta -
müüa kinnisvara
või vajad hüva
nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Mu-
humaa kinnisvarast! Adrem Konna
tegutseb Saare maakonna
kinnisvaraga juba aastast 2002!

Muhulane 30

Septembri 1990 infoleht nr 9 nimetas end päismikus juba sulgudes ka
vallavalitsuse väljaandeks. Kirjutati valla arengukavast, ettevõtlikust
muhulast Mihail Mundist, pika kirjutise juures on vanu pilte ja tagumisel
küljel suur foto ka omaaegsest Hellamaa Maanaiste Seltsist.

Järgmise kuu alguses täitub 30 aastat Muhu valla taassünnist. Kena
tähtpäeva jäädvustamiseks said kõik Muhulase aastakäigud digiteeritud
ning on kõigile kättesaadavad Rahvusraamatukogu digiarhiivis DIGAR.

Oktoobri Muhulase materjalid on teretulnud 3. oktoobri õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis muhu.kovtp.ee/ajaleht-muhulane-
Trükkinud Saaremaa Trükikoda 430 eks.
Hind 50 euro senti